

CONCEPȚIA FORMĂRII ÎNȚIALE A CANDIDAȚILOR LA FUNCȚII DE JUDECĂTOR ȘI PROCUROR, PRECUM ȘI A ALTOR JURIȘTI CARE CONTRIBUIE LA ÎNFĂPTUIREA JUSTIȚIEI

Introducere

Formarea inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror, precum și a altor juriști care contribuie la înfăptuirea justiției asigură obținerea competențelor profesionale și a certificărilor necesare accesului la exercitarea profesiei.

Deoarece formarea inițială a viitorilor profesioniști din sectorul justiției a devenit o prioritate a politicilor din domeniul justiției în toate țările europene, iar reforma sectorului justiției în Republica Moldova nu poate fi abordată într-o manieră fragmentară, formarea inițială este unul dintre factorii principali care ar asigura coerența, consecvența și durabilitatea eforturilor de reformă a justiției și, care, în final, va contribui la consolidarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor internaționale și europene în domeniu, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului.

Concepția formării inițiale a candidaților la funcții de judecător și procuror, precum și a altor juriști care contribuie la înfăptuirea justiției (în continuare – Concepția) se impune în contextul implementării Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, adoptată prin Legea nr.231 din 25.11.2011, care prevede ridicarea profesionalismului persoanelor implicate în efectuarea justiției, inclusiv prin îmbunătățirea condițiilor de studii și modernizarea procesului de formare inițială, cu extinderea rolului Institutului Național al Justiției (în continuare – Institut) în domeniul formării viitorilor profesioniști din sectorul justiției.

Termenul „formare inițială” utilizat în textul prezentei Concepții se referă atât la dezvoltarea competențelor profesionale deja dobândite în cadrul studiilor juridice universitare, cât și la dezvoltarea de noi competențe. Formarea profesională inițială presupune o serie de acțiuni instructive, dirijate și concordante, care au ca obiective asigurarea unui volum de abilități și experiențe practice, dezvoltarea unui set de aptitudini și atitudini necesare pentru realizarea profesiei.

Beneficiari

Beneficiari ai prezentei Concepții sunt:

- ✓ Profesioniștii din sectorul justiției din Republica Moldova, dintre care: candidați la funcția de judecător, candidați la funcția de procuror, grefieri, asistenți judiciari, șefi ai secretariatelor instanțelor judecătorești, consilieri de probațiune, consultații procurorului, șefii secretariatelor procuraturilor, notari stagiați, avocați stagiați, mediatori stagiați,

- executori judecătorești stagieri, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți autorizați;
- ✓ Autoritățile/instituțiile publice și organizațiile profesionale în care activează profesioniștii din sectorul justiției.

I. Descrierea situației

Institutul a fost înființat prin *Legea privind Institutul Național al Justiției nr.152-XVI din 8 iunie 2006*. Este o instituție publică, are personalitate juridică, dispune de autonomie administrativă, științifică și pedagogică, patrimoniu și buget propriu. Institutul nu face parte din sistemul național de învățământ și educație, nu este supus dispozițiilor legale în vigoare cu privire la acreditarea și licențierea instituțiilor de învățământ și celor privind sfera științei și inovării.

Una dintre atribuțiile de bază ale Institutului o constituie formarea inițială a candidaților la funcția de judecător, a candidaților la funcția de procuror, a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și ai consilierilor de probațiune – din mijloace bugetare. Totodată, Institutul poate forma inițial, pe baze contractuale, și alte categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției în Republica Moldova.

Institutul organizează formarea inițială în baza planurilor și programelor de studiu, aprobate de Consiliul Institutului.

Activitatea de formare inițială în cadrul Institutului este coordonată cu Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și Ministerul Justiției, în special: Regulamentul de organizare a concursului de admitere în Institut; numărul de locuri scoase la concursul de admitere pentru formarea inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror; componența Comisiei pentru examenele de admitere și a Comisiei pentru examenele de absolvire; planurile și programele de studiu etc.

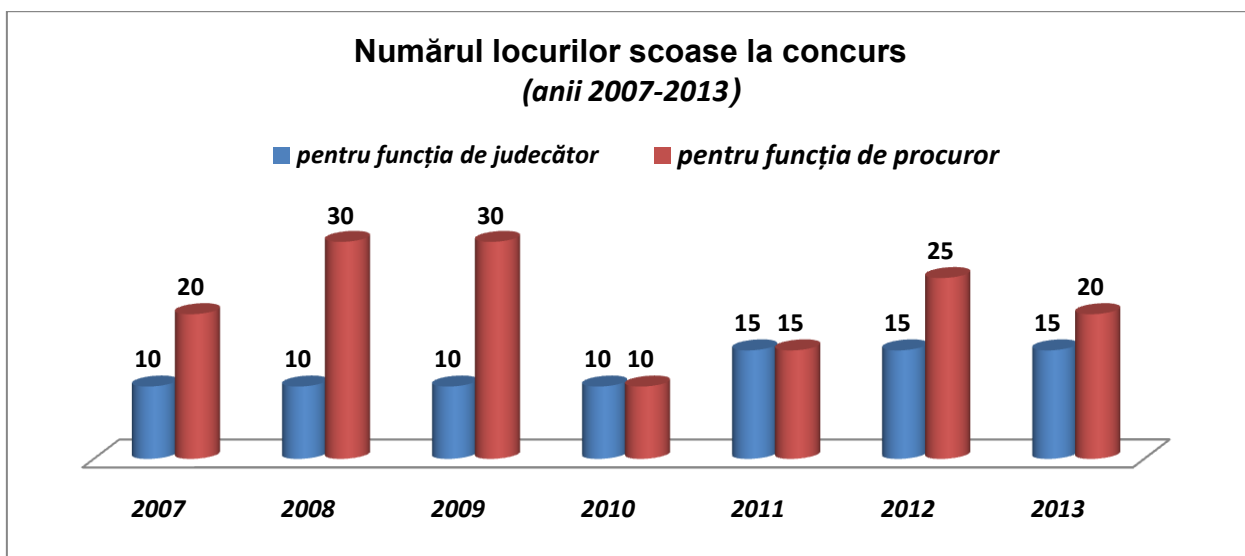
Formarea inițială se realizează ținând cont de necesitățile profesionale, de dinamica procesului legislativ și constă, în principiu, în obținerea de aptitudini și atitudini de aplicare a legislației naționale, a documentelor europene și internaționale la care Republica Moldova este parte, a jurisprudenței instanțelor judecătorești și a Curții Constituționale, a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Comunităților Europene, a dreptului comparat, a normelor deontologice vizând o anumită profesie juridică, precum și în cunoașterea aprofundată a unor limbi străine, în formarea abilităților de comunicare informațională.

Institutul organizează anual un concurs de admitere la cursurile de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror. Până în anul 2012, la concurs puteau participa deținătorii unei diplome de licență în drept, indiferent de vechimea în muncă, însă prin Legea nr.153 din 05.07.2012 pentru participarea la concursul de admitere la cursurile de formare inițială pentru candidații la funcția de judecător a fost impusă condiția existenței a cel puțin 2 ani de vechime în una din profesiile de specialitate juridică, lista cărora se aprobă de CSM.

Numărul de audienți pentru înmatricularea la cursurile de formare inițială a candidaților la funcția de judecător și procuror este prognozat pentru fiecare promoție de către Consiliul

Superior al Magistraturii și, respectiv, Consiliul Superior al Procurorilor. Primul curs de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror a fost lansat la 1 octombrie 2007. În perioada 2007-2013 la Institut au fost înmatriculați 85 de candidați la funcția de judecător și 150 de candidați la funcția de procuror.

Având în vedere evoluția proceselor de instituționalizare a cadrelor regionale, în anul 2012, în premieră, a fost organizat un concurs separat pentru 5 locuri de procuror în procuraturile din UTA Găgăuzia.

Întru asigurarea executării prevederilor art.20 din Legea privind Institutul Național al Justiției, în anii 2007-2008 Institutul a organizat cursuri de formare inițială pentru executori judecătorești. Începând cu anul 2009, cursuri de formare inițială pentru executori judecătorești nu s-au organizat din lipsa de mijloace financiare. Din anul 2010, Institutul a încetat să ofere instruirii din buget acestei categorii de profesioniști, datorită faptului că noua Lege privind executorii judecătorești nr.113 din 17.06.2010 a acordat acestei categorii statut de profesie liberală.

Deși, în conformitate cu prevederile art.20 din Legea privind Institutul Național al Justiției, art.14 din Legea privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești nr.59 din 15.03.2007, grefierii instanțelor judecătorești necesită să urmeze cursurile de formare inițială după numirea în funcție, Institutul nu a organizat formare inițială pentru grefieri în perioada respectivă, din motive de ordin tehnic (lipsa demersurilor respective din partea instanțelor judecătorești).

Prin Legea nr.153 din 05.07.2012 au fost operate modificări la art.20 din Legea privind Institutul Național al Justiției prin care obligativitatea formării inițiale s-a extins și asupra asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și ai consilierilor de probațiune. La începutul anului 2013, Consiliul Institutului a aprobat planuri de învățământ separate pentru fiecare din aceste 4 categorii de profesioniști (grefieri, asistenți judiciari, șefi ai secretariatelor instanțelor judecătorești și ai consilierilor de probațiune). Au fost elaborate curriculumuri și organizate cursuri de formare inițială pentru toți șefii secretariatelor instanțelor judecătorești și pentru un grup de consilieri de probațiune. E de menționat că, în anul 2008, Institutul a organizat

cursuri de formare inițială pentru un grup de consilieri de probațiune, iar în anii 2008-2009 cursuri de formare pentru 3 grupe de mediatori, la solicitarea Consiliului de Mediere.

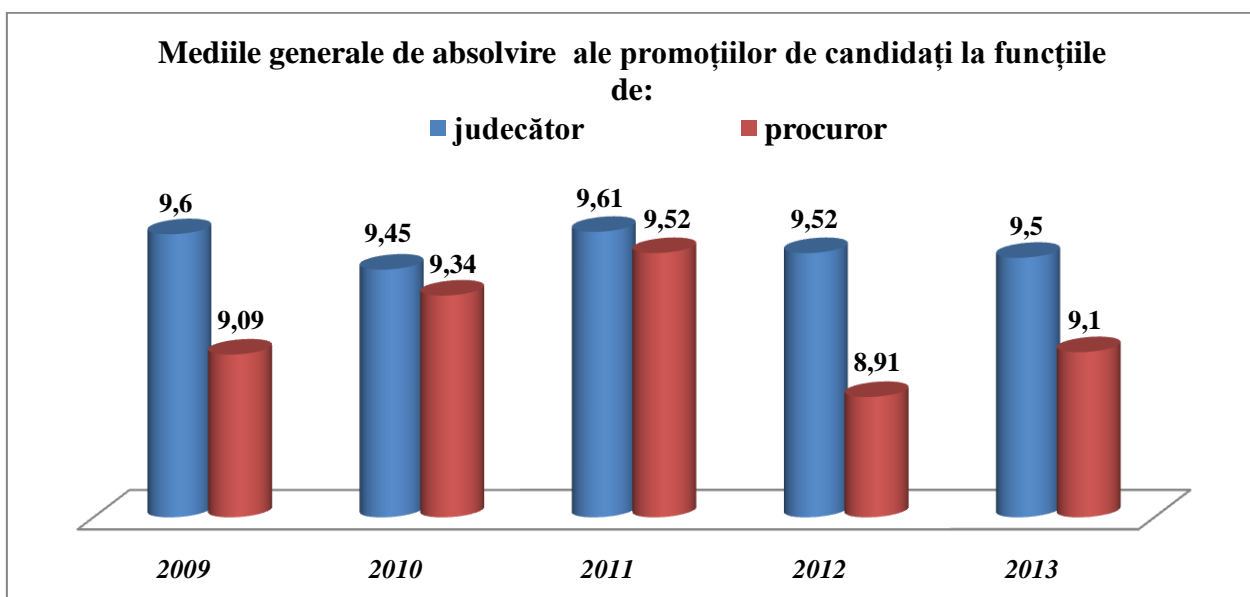
Institutul a organizat formarea șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești datorită asistenței USAID ROLISP, iar a consilierilor de probațiune – datorită suportului Oficiului Central de Probațiune. Pentru organizarea cursurilor de formare inițială a grefierilor și asistenților judiciari Institutul nu dispune de spații pentru studii, sunt probleme cu asigurarea cazării și alimentării beneficiarilor formării.

Potrivit Legii privind Institutul Național al Justiției formarea inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror se realizează pe o durată de 18 luni, iar a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și consilierilor de probațiune – de 3 luni.

Formarea se desfășoară în conformitate cu planurile de studii, elaborate pentru fiecare categorie de profesioniști, care sunt coordonate cu CSM, CSP și MJ și aprobate de Consiliul Institutului. Conținuturile planurilor de studii sunt corelate anual cu noile tendințe legislative și științifice, practica judiciară, necesitățile de formare profesională a diferitor categorii de specialiști, propunerile formatorilor și ai absolvenților Institutului, practica instituțiilor similare din alte state.

Programele de studiu pentru formarea candidaților la funcții de judecător și procuror au fost elaborate și editate în anul 2007, cu susținerea PNUD Moldova. În anul 2013 acestea au fost revăzute/actualizate, după caz, au fost elaborate unele noi. Metodele și tehnicile de formare corespund cerințelor formării adulților. Se utilizează diferite forme de formare: curs, seminar, ateliere de lucru, simulări de procese și stagii profesionale în instanțele de judecată, procuraturi și organele de urmărire penală. Până în anul 2011 proporția între orele de curs și cele practice era de 40% la 60%, actualmente această proporție este de 30% la 70%.

În ceea ce privește rezultatele evaluării formării inițiale a celor cinci promoții de candidați la funcții de judecător și procuror se atestă o descreștere a mediei generale de absolvire, care se datorează ridicării cerințelor/standardelor formării.

Rezultatele formării candidaților la funcții de judecător și procuror, promoția V, relevă următoarele:

Promoția V (2011-2013)	candidați la funcția de judecător	candidați la funcția de procuror
Media pe semestrul I	8,64	8,18
Media pe semestrul II	9,54	9,22
Media pe semestrul III	9,47	9,24
Media pe semestrele I-III	9,22	8,88
Media la examenul de absolvire scris	9,71	9,09
Media la examenul de absolvire oral	9,85	9,55
Media la examenele de absolvire	9,78	9,32
Media generală de absolvire a INJ	9,50	9,10

Cursurile de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror finalizează cu un examen de absolvire, iar a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și consilierilor de probațiune – cu un examen de capacitate, constând în probe teoretice și practice. Institutul eliberează atestate audiențelor cursurilor de formare inițială care au susținut cu succes examenul de absolvire/capacitate.

Până la 31 decembrie 2012 au fost angajați 28 din cei 38 de candidați la funcția de judecător care au absolvit cursurile de formare inițială și toți cei 103 candidați la funcția de procuror. Statisticile angajării în funcția de judecător a absolvenților Institutului denotă o deficiență de reglementare în domeniu: conform art.18 alin.(3) din Legea nr.152-XVI din 08.06.2006 „Absolvenții care nu au promovat concursul pentru suplinirea funcțiilor de judecător, respectiv, de procuror, sunt obligați să participe la concurs timp de 5 ani după absolvirea Institutului. La expirarea termenului de 5 ani, absolvenții nu mai pot participa la concurs în baza mediei generale obținute la examenele de absolvire a Institutului”. Respectiv, rezultă că statul investește în formarea viitorilor judecători și procurori, însă nu le garantează locuri de muncă.

Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, precum și Strategia de dezvoltare și consolidare a capacităților instituționale, manageriale și didactico-științifice ale Institutului Național al Justiției pentru anii 2012-2016, prevăd extinderea atribuțiilor Institutului, care trebuie să devină un centru de formare inițială a mai multor categorii de specialiști din sectorul justiției (judecători, procurori, grefieri, asistenți judiciari, șefi ai secretariatelor instanțelor judecătorești, consilieri de probațiune, profesiile juridice conexe sectorului justiției: avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți), având drept scop uniformizarea și eficientizarea formării inițiale a respectivelor categorii de profesioniști, care trebuie să asigure un sector al justiției echitabil, calitativ, cu zero toleranță față de corupție, pentru o dezvoltare durabilă a țării și responsabilitate sporită față de justițiabili.

II. Documente de politici și acte legislative relevante

Institutul face parte dintr-o agendă națională, pentru o justiție eficientă și eficace, aptă să genereze un act de justiție corect, transparent, desfășurat într-un termen rezonabil, la un cost accesibil cetățenilor statului. Institutul nu poate servi sistemului judiciar, dacă programele sale de formare se abat de la această agendă.

Locul Institutului în agenda națională de justiție și care instituie condiționalități cărora formarea inițială în cadrul Institutului trebuie să le răspundă se regăsesc în următoarele documente:

Actele legislative și normative naționale:

- ✓ *Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994*, care stabilește principiile generale privitoare la justiție, printre care:
 - Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate (art.113);
 - În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin potrivit prevederilor Constituției (art.6);
 - Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești (art.114);
 - Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii (art.115 alin.1);
 - Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii (art.116 alin.1);
 - Procuratura reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești în condițiile legii (art.124).
- ✓ *Legea nr.231 din 25.11.2011 cu privire la Strategia de reformă a sectorului justiției în Republica Moldova pentru anii 2011-2016.*
- ✓ *Legea nr.152-XVI din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției*, care reglementează formarea inițială a candidaților la funcții de judecător și de procuror, a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și consilierilor de probațiune, precum și formarea inițială pe baze contractuale a altor categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției.
- ✓ *Legea nr.544-XIII din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului*, care stabilește drept una dintre condițiile de accedere în funcția de judecător – absolvirea Institutului Național al Justiției. Legea prevede, de asemenea, că persoanele care au vechimea în muncă de 5 ani în calitate de judecător-asistent al Curții Constituționale, procuror, profesor de drept titular în instituțiile de învățământ superior acreditate, avocat, asistent judiciar sau grefier susțin un examen în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției conform procedurii și condițiilor prevăzute de Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției (art.6 din Lege). Această lege prevede posibilitatea detașării judecătorului din funcție, cu consimțământul său, prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, în scopul îndeplinirii unei funcții în cadrul Institutului Național al Justiției, pe un termen de până la 18 luni, care poate fi prelungit cu cel mult 18 luni (art.24¹ din Lege).

- ✓ *Legea nr.294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură*, care stabilește drept una dintre condițiile de accesare în funcția de procuror – absolvirea cursurilor de formare inițială a procurorilor la Institutul Național al Justiției (art.36 alin.(1) lit.d) din Lege). Această lege prevede, de asemenea, posibilitatea detașării procurorului din funcție, cu consimțământul său, pentru îndeplinirea unei funcții în cadrul Institutului Național al Justiției, pe un termen de până la 18 luni, care poate fi prelungit cu cel mult 18 luni (art.64 alin.(3) din Lege).
- ✓ *Legea nr.154 din 05.07.2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor*, care prevede că în procesul de selecție a candidaților vizînd numirea, pentru prima dată, în funcția de judecător, colegiul pentru selecție va ține cont, în mod obligatoriu, de rezultatele examenului susținut în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției (art.5 alin.(2) din Lege).
- ✓ *Legea nr.59-XVI din 15.03.2007 privind statutul și organizarea activității grefierilor*, care obligă grefierul numit în funcție să urmeze cursuri de formare inițială de 3 luni în cadrul Institutului Național al Justiției, cu susținerea unui examen de capacitate după absolvirea cursurilor (art.14 din Lege).
- ✓ *Legea nr.1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură*, care obligă avocatul stagiar să urmeze cursuri de formare inițială cu durata nu mai mică de 80 de ore în perioada stagiului profesional (art.15 alin.(6) lit.b) din Lege).
- ✓ *Legea nr.198-XVI din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat*, care prevede că în competențele CNAJGS intră și asigurarea formării inițiale, inclusiv prin intermediul Institutului Național al Justiției, a persoanelor antrenate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat (art.29 alin.(5) din Lege).
- ✓ *Legea nr.134-XVI din 14.06.2007 cu privire la mediere*, care obligă persoanele care doresc să desfășoare în mod profesionist activitatea de mediator să absolvească cursurile de pregătire inițială a mediatorilor organizate de instituțiile de învățămînt superior și Institutul Național al Justiției (art.13-14 din Lege).
- ✓ *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016*, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr.6 din 16.02.2012.

Strategia prevede ca obiectiv ridicarea profesionalismului și a responsabilității persoanelor implicate în efectuarea justiției.

În acest sens, ca măsuri în realizarea acestui obiectiv, relevante pentru formarea inițială în cadrul Institutului se prevăd: „unificarea condițiilor de accesare în profesia de judecător și modernizarea procesului de formare, revizuirea anuală a programelor de studiu pentru a le face conforme cu necesitățile de formare ale profesioniștilor din sectorul justiției, implementarea formării inițiale a reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției etc.”.

Ca domenii specifice de intervenție relevante pentru formarea inițială în cadrul Institutului în Strategie sunt prevăzute:

- reformarea și eficientizarea activității Institutului;
- perfecționarea activității de formare inițială a Institutului;
- revizuirea programelor Institutului pentru a le face conforme cu necesitățile de formare a judecătorilor, procurorilor și a altor actori din sectorul justiției;
- identificarea unor modalități de uniformizare a activităților de formare inițială;

- crearea unui sistem de evaluare permanentă a calității și eficacității programelor de formare inițială;
 - crearea unor teste de evaluare a cunoștințelor obținute la formarea inițială;
 - formarea inițială a șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești, asistenților judiciari, consilierilor de probațiune, avocaților, notarilor, mediatorilor și a altor persoane cu profesii conexe sectorului justiției (modificarea cadrului legislativ, care să reglementeze formarea inițială și continuă de către Institut a reprezentanților profesiilor conexe sectorului justiției, elaborarea planurilor de formare și a curriculei pentru fiecare categorie de persoane);
 - inițierea și realizarea unor programe moderne de formare (programe on-line de studiere la distanță, formarea formatorilor în domeniul formării la distanță, crearea rețelei informaționale comune a Institutului și instanțelor de judecată, procuraturilor și altor instituții din sectorul justiției pentru a susține formarea la distanță, crearea Centrului de informare legislativă și documentare);
 - elaborarea programelor de formare a formatorilor în domeniul metodologiei de formare a adulților și în vederea actualizării cunoștințelor didactice de specialitate, în special – în domeniile dreptul internațional, drepturilor omului și jurisprudența instanțelor internaționale.
- ✓ *Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.90 din 12.05.2011.*
 - ✓ *Planul național de acțiuni pentru implementarea în Republica Moldova a Convenției privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (2011-2015), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.471 din 28.06.2011.*
 - ✓ *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.12 din 17.02.2012.*
 - ✓ *Planul de acțiuni pentru realizarea Concepției privind finanțarea sistemului judecătoresc pe anii 2010-2013, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.803 din 07.09.2010.*

Acte normative interne ale Institutului:

- ✓ Regulamentul de organizare a concursului de admitere la cursurile de formare inițială a judecătorilor și procurorilor la INJ din 29.06.2011.
- ✓ Regulamentul cu privire la formarea inițială și absolvire din 21.06.2007.
- ✓ Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea stagiului de practică a audiențelor Institutului Național al Justiției care candidează la funcții de judecător și procuror din 26.06.2009.
- ✓ Regulamentul cu privire la organizarea concursului privind suplinirea posturilor didactice și remunerarea muncii din 06.06.2007.
- ✓ Strategia de dezvoltare și consolidare a capacităților instituționale, manageriale și didactico-științifice ale Institutului Național al Justiției în anii 2012-2016, aprobată prin Hotărârea Consiliului INJ nr.7/2 din 25.05.2012.

Strategia, elaborată cu luarea în considerare a condițiilor impuse prin documentele de mai sus, prevede, în domeniul formării inițiale, următoarele obiective:

- perfecționarea formării inițiale a candidaților la funcții de judecător și de procuror, prin:
 - optimizarea procesului de organizare și desfășurare a concursului de admitere;

- consolidarea statutului audientului;
 - revizuirea și perfecționarea planurilor de învățământ și a suporturilor de curs, în sensul accentuării pregătirii practice a audienților;
 - organizarea activităților extracurriculare;
 - consolidarea procesului de realizare a stagiului de practică;
 - dezvoltarea și implementarea unor metode interactive de predare.
- formarea inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror care au vechime în muncă;
 - asigurarea formării inițiale a grefierilor, asistenților judiciari, consilierilor de probațiune, administratorilor instanțelor judecătorești;
 - asigurarea formării inițiale pe baze contractuale a altor categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției.

Documentele care definesc standardele în materie de formare judiciară la nivel european/internațional

Direcțiile strategice de dezvoltare ale INJ trebuie să țină cont de agenda organizațiilor internaționale și europene în domeniul formării inițiale a viitorilor judecători și procurori:

- ✓ *Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului*, adoptată de Consiliul Europei în 1998, care stabilește la pct.2 principii cu caracter general în materie de recrutare și formare judiciară.
- ✓ *Opiniile Consultative ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE)*, care includ câteva esențiale pentru formarea judiciară:
 - Avizul nr.4/2003 privind formarea inițială și continuă corespunzătoare la nivel național și european;
 - Opinia nr.9/2006 privind rolul judecătorilor naționali în asigurarea aplicării efective a dreptului internațional și european;
 - Avizul nr.10 (2007) referitor la Consiliul Justiției în serviciul societății, cuprinde o serie de recomandări cu privire la pregătirea judecătorilor, dar și relația dintre instituția de formare și alte autorități. Astfel, responsabilitățile privind organizarea și controlul pregătirii judiciare ar trebui să revină, în fiecare stat, nu Ministerului Justiției sau unei alte autorități care ar fi subordonate puterii legislative sau executive, ci puterii judiciare însăși sau de preferat Consiliului Justiției: asociațiile judecătorilor pot juca de asemenea un rol important în această privință. În plus, conceperea programelor de pregătire și punerea lor în practică ar trebui încredințate, sub autoritatea puterii judiciare sau de preferat a Consiliului Justiției, unui organ autonom specific (de exemplu, un centru de pregătire), dotat cu un buget propriu și funcționând cu concursul judecătorilor. O repartiție clară a sarcinilor între Consiliul Justiției și centrele de pregătire, atunci când există, ar trebui să fie încurajată. Dacă Consiliul Justiției este competent pentru pregătire și numire sau pentru promovare, ar trebui să se prevadă o separare clară între diferitele departamente desemnate cu aceste sarcini și să se evite legăturile prea strânse cu Ministerul Justiției (privind numirea formatorilor, alocarea bugetului etc.) sau Ministerul Educației (acreditarea sau recunoașterea diplomelor etc.). Rapoartele și statisticile de evaluare a muncii judecătorilor și instanțelor pregătite anual de Consiliul Justiției ar

trebui să includă informații referitoare la problemele cruciale pe care ar trebui să se axeze pe pregătire, cum ar fi gestionarea cauzelor, gestionarea timpului, prevederile bugetare, îmbunătățirea tehnicilor de muncă, tehnicile relațiilor publice, tehnicile de comunicare, cercetarea juridică etc. În general, Consiliul Justiției (...) ar trebui de asemenea să urmărească realizarea programului și să evalueze efectele sale asupra calității activității judiciare.

- Avizul nr.11(2008) privind calitatea hotărârilor judecătorești, abordează pregătirea juridică ca fiind unul din factorii de calitate ai hotărârilor judecătorești.
- Avizul nr.12(2009) al CCJE și Avizul nr.4(2009) al CCPE în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind relațiile dintre judecători și procurori, conform cărora ar trebui organizate cursuri de formare profesională internațională a judecătorilor și procurorilor. Cel mai înalt nivel al aptitudinilor profesionale este una din condițiile prealabile încrederii publice atât în judecători, cât și în procurori, și pe care își fundamentează, în principiu, rolul și legitimitatea. Formarea profesională adecvată joacă un rol crucial din moment ce permite îmbunătățirea activității acestor două categorii de protagoniști ai justiției, astfel sporind calitatea actului de justiție în ansamblu. Când se consideră adecvat, formări comune pentru judecători, procurori și avocați pe teme de interes comun pot contribui la îndeplinirea unei justiții de cea mai înaltă calitate. Această formare comună trebuie să facă posibilă crearea unei baze pentru o cultură juridică comună (alineatul 10 din Declarație). Ar trebui organizate cursuri de formare profesională internațională a judecătorilor și procurorilor. În toate cazurile, este esențial caracterul autonom al instituției însărcinate cu organizarea acestei formări, ca o garanție a pluralismului cultural și a independenței. Cursurile trebuie să cuprindă nu numai domeniul precum dreptul și protecția libertăților individuale, dar să includă și module privind practicile de management și să cuprindă o reflectare asupra sarcinilor judecătorilor și procurorilor. În același timp, contribuția suplimentară a avocaților și academicienilor este esențială pentru a evita o abordare îngustă. În sfârșit, calitatea și eficiența formării trebuie evaluate în mod regulat și într-o manieră obiectivă.
- Opinia nr.13(2010) privind rolul judecătorilor în executarea hotărârilor judecătorești, conform căreia ar trebui asigurată o pregătire europeană sistematică pentru toți judecătorii și procurorii, aceștia ar trebui să participe la inițiative de formare sau schimburi în alte state. Mai mult, ar trebui dezvoltate programe de formare la distanță (e-learning) și materiale de pregătire comună, pentru a instrui profesii juridice cu privire la modul în care să interacționeze cu mecanismele europene (relații cu Curtea, CJUE, utilizarea instrumentelor de recunoaștere mutuală și cooperare judiciară, drept comparat etc.).
- Opinia nr.14(2011) „Justiția și Tehnologiile Informatice (IT)”, conform căreia judecătorii și personalul auxiliar au atât un drept cât și o datorie de formare inițială și continuă în domeniul IT, astfel încât să poată folosi din plin și corespunzător sistemele IT.
- Opinia nr.15(2012) privind specializarea judecătorilor, care subliniază necesitatea formării specializate pentru judecători, dar și riscurile formării în comun cu alți practicieni ai dreptului pentru aparența de independență și imparțialitate a judecătorului.
- Declarația de la Bordeaux „Judecătorii și procurorii într-o societate democratică” prevede în al său punct 10 că: „formarea, inclusiv în chestiuni de management, este un drept și în

aceiași timp o îndatorire pentru judecători și procurori. (...) Acolo unde este cazul, o formare comună a judecătorilor, procurorilor și avocaților asupra unor subiecte de interes comun poate contribui la realizarea unei justiții de o înaltă calitate.

- Magna Carta a Judecătorilor (Principii fundamentale), care sintetizează și codifică principalele concluzii ale Opiniilor/Avizelor care sunt deja adoptate.
- ✓ *Agenda Rețelei europene de schimb de informații între responsabilii și instituțiile însărcinate cu formarea magistraților (Rețeaua de la Lisabona), componentă a programului Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), include o serie de documente foarte importante referitoare la formarea judiciară, cum ar fi:*
 - Raportul asupra contribuției structurilor de pregătire a magistraților la concretizarea Avizului nr.4(2003) al CCJE din 11.10.2006;
 - Minimum Corpus of the Council of Europe standards, elaborat în octombrie 2008, este unul dintre cele mai importante documente care stabilește standarde comune de formare în domeniul drepturilor omului, atât la nivelul formării inițiale, cât și al formării continue, centralizate sau descentralizate.
- ✓ *Agenda Uniunii Europene în materie de formare judiciară la nivel european. Deși nu este membru al UE, Republica Moldova nu ar trebui să rămână indiferentă la standardele europene în materie de formare, iar acestea nu ar trebui să rămână în afara Concepției formării inițiale. Aceste standarde sunt definite prin:*
 - Programul de la Stockholm „O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora”;
 - Rezoluția Parlamentului European din 17.06.2010 cu privire la formarea judiciară;
 - Recomandarea nr.12/2010 a Comitetului de Miniștri a statelor membre asupra judecătorilor: independență, eficiență și responsabilitate, care abordează formarea teoretică și practică inițială și continuă, finanțată în întregime de stat ca pe o componentă a statutului magistratului, menită să-i garanteze independența și care trebuie asigurată de stat printr-o finanțare adecvată;
 - Rezoluția Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului privind formarea profesională a judecătorilor, procurorilor și a personalului din justiție în cadrul Uniunii Europene adoptată în cadrul reuniunii Consiliului de Justiție și Afaceri Interne ce a avut loc la 24.10.2008 la Luxembourg este documentul programatic care a ghidat stabilirea obiectivelor de formare la nivel european pentru școlile de magistratură;
 - Rezoluția Parlamentului din 09.07.2008 referitoare la rolul judecătorului național în sistemul jurisdicțional al Uniunii Europene solicită ca o componentă europeană în procesul de formare la nivel național a tuturor membrilor corpului magistraților: să fie introdusă în mod sistematic pe parcursul formării profesionale și în concursurile de intrare în profesiile juridice; (...) să vizeze metode de interpretare și principii juridice care pot fi necunoscute în ordinea juridică internă, dar care joacă un rol important în cadrul dreptului comunitar;

- Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European și Consiliu cu privire la formarea judiciară, 2006, include recomandări pentru dezvoltarea formării la nivel național și european, ca și pentru o cooperare la nivel înalt cu Consiliul Europei.
- ✓ *Agenda Rețelei Europene de Formare Judiciară*. EJTN a elaborat o serie întreagă de documente, printre care cele mai importante sunt recomandările curriculare pe domenii, rod al unei largi consultări la nivel european, respectiv: Manualul Forumului European Civil - cuprinde metode și tehnici de formare în domeniul dreptului european; Curriculum în domeniul: Dreptului european civil și procesual civil; Dreptului european al muncii; Dreptului european al protecției consumatorului; dreptului penal; limbilor străine; formării formatorilor. INJ trebuie să folosească drept repere Manualele elaborate în cadrul Rețelei.
- ✓ *Principiile de la Bangalore* includ formarea judiciară în una dintre valorile profesiei de magistrat: Competența și Străduința, ca premise ale exercitării corecte a atribuțiilor judiciare.

III. Definirea problemei

În urma analizei situației de fapt, a legislației naționale, a documentelor europene și internaționale care reglementează formarea inițială a profesioniștilor din sectorul justiției, ținând cont de consultările cu reprezentanții autorităților/instituțiilor publice și a organizațiilor/uniunilor din sectorul justiției, ținând cont de prevederile Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 au fost identificați o serie de factori problematici care au determinat necesitatea elaborării Concepției:

1. Practica formării inițiale în cadrul Institutului Național al Justiției în perioada anilor 2007-2013 relevă că **actuala durată de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror, de 18 luni, nu asigură acoperirea tuturor domeniilor de formare, îndeosebi este insuficientă durata stagiului de practică**. Mai mult ca atât, în rezultatul modificărilor legislative operate la finele anului 2012, judecătorii examinează în fond toate categoriile de pricini, cu excepția doar a celor ce țin de procedura insolvenței.
2. La fel, situația de fapt demonstrează că, după absolvirea cursurilor de formare inițială, **unii din candidații la funcția de judecător nu sunt asigurați cu locuri de muncă**, fiind neîntemeiat supuși concursului la CSM de rînd cu candidații cu vechime în muncă care beneficiază datorită acestui fapt de prioritate. Or, candidații la funcția de judecător care au absolvit Institutul ar trebui numiți în funcție în mod prioritar și imediat după absolvire, iar atragerea în sistem a candidaților la funcția de judecător pe baza vechimii în muncă trebuie să urmărească scopul de a suplini locurile vacante cu titlu de excepție și anume atunci cînd numărul absolvenților Institutului nu este suficient pentru completarea locurilor vacante sau cînd anumite posturi trebuie ocupate într-un timp scurt sau sunt dificil de completat etc.
3. Legea cu privire la statutul judecătorului prevede că persoanele care au vechimea în muncă de 5 ani în calitate de judecător-asistent al Curții Constituționale, procuror, profesor de drept titular în instituțiile de învățămînt superior acreditate, avocat, asistent judiciar sau grefier susțin un examen în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției conform procedurii și condițiilor prevăzute de Legea privind Institutul Național al Justiției nr.152-XVI din 8 iunie 2006. Însă, **procedura și condițiile susținerii examenelor în fața**

Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției pentru categoriile respective de persoane nu este prevăzută.

4. Conform Legii privind Institutul Național al Justiției, formarea inițială a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și consilierilor de probațiune se realizează după numirea în funcție, însă **legea nu reglementează modul în care urmează a fi asigurată formarea inițială a acestor categorii de profesioniști.** Astfel, obligativitatea formării inițiale a grefierilor numiți în funcție urma a fi realizată începând cu anul 2007, însă realizarea în practică nu a fost și nu este posibilă, deoarece instanțele de judecată nu deleagă grefierii la cursurile de formare inițială pentru o perioadă de 3 luni, pe motivul volumului mare de lucru și imposibilitatea înlocuirii lor în această perioadă. Având în vedere că, calificarea este o condiție de accedere în profesie, legiuitorul urma să definească concret acest concept. Or, admițându-i în funcție fără urmarea formării inițiale *a priori*, necesită revizuirea conceptului de formare inițială în favoarea perfecționării profesionale continue a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și consilierilor de probațiune – după angajarea în funcție, cu obligativitatea urmăririi în primul an de activitate a cursurilor de perfecționare continuă cu durata de 3 luni în baza unui program de studiu special.
5. Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 include în programul de formare inițială funcționarii instanțelor judecătorești, însă **nu include în categoria beneficiarilor formării în cadrul Institutului și profesiile conexe din cadrul procuraturilor, precum sunt consultanții procurorului și șefii secretariatelor procuraturilor**, care la fel au menirea de a contribui la ridicarea calității actului justiției.
6. În același timp, în urma consultării cu reprezentanții organizațiilor/unionilor profesionale s-a evidențiat **lipsa de necesitate, precum și imposibilitatea formării inițiale a unor categorii de profesioniști: experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți.** Or, aceste categorii trebuie să se formeze/perfecționeze în condițiile Institutului doar continuu în domeniul ce ține de respectarea procedurii judiciare în cadrul realizării activităților lor profesionale.
7. La fel, Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat prevede că în competențele CNAJGS intră și asigurarea formării inițiale, inclusiv prin intermediul Institutului Național al Justiției, a persoanelor antrenate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, însă realizarea acestei prevederi legale este imposibilă datorită faptului că avocații care acordă asistență juridică garantată de stat sunt persoane licențiate în domeniu, care pot urma cursuri de perfecționare profesională continuă.
8. Conform art.4 alin.(2) lit.a) din Legea privind Institutul Național al Justiției nr.152-XVI din 08.06.2006, Institutul poate exercita și atribuții privind formarea inițială, pe baze contractuale, a altor categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției. Însă, **legislația nu enumeră categoriile respective de juriști și nici nu reglementează mecanismele de aplicare a acestor prevederi, cum ar fi: căile de acces la formarea inițială a reprezentanților profesiilor liberale, durata și formele de formare, forma de absolvire, cadrul organizatoric, aspecte financiar-bugetare etc.**
9. Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 desemnează categoriile de profesioniști pentru care Institutul trebuie să organizeze cursuri de formare inițială pe baze contractuale: avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți, însă cadrul legal care reglementează statutul și activitatea acestora nu prevede obligativitatea formării lor inițiale

în general, și a formării inițiale în cadrul Institutului, în special. Astfel, din **lipsa concordanțelor prevederilor actelor legislative invocate supra, a unui mecanism de interconexiune a instituțiilor respective, coordonare și monitorizare, unele categorii de profesioniști enumerate în Strategie, în lipsa obligativității, nu pot beneficia de formare inițială în cadrul Institutului și rămân în afara acestui proces.**

10. Astfel, Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 **extinde considerabil atribuțiile Institutului în domeniul formării inițiale**, care urmează a fi oferită mai multor categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției.
11. **Asigurarea calității, eficienței și a randamentului formării inițiale va depinde de calitatea planurilor și programelor de studiu, precum și de prestația formatorilor.** Acestea însă, sunt condiționate, de posibilitatea Institutului de a oferi **condiții moderne de studiu**: săli de studiu dotate cu echipamentul didactic necesar aplicării metodelor moderne de formare, laborator criminalistic, cabinet lingofonic, cabinet metodologic, Centru de resurse juridice etc.

Scopul Concepției este de a formula un sistem coerent și modernizat al formării inițiale la nivel național a tuturor categoriilor de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției.

Obiectivul general al Concepției este eficientizarea formării inițiale a candidaților la funcții de judecător și procuror, precum și a altor categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției, care ar asigura justiției naționale independență, transparență, eficiență, accesibilitate și responsabilitate față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la consolidarea încrederii societății în actul de justiție.

Obiectivele specifice ale Concepției rezultă din obiectivul general, după cum urmează:

- ✓ eficientizarea procesului de formare inițială întru sporirea actului de justiție în ansamblu;
- ✓ ameliorarea cadrului instituțional și reglementarea mecanismului care asigură accesul efectiv la formare a profesiilor conexe, interdependente sectorului justiției în scopul implementării unui echilibru moderat a conținutului planurilor și programelor de formare pentru aceste categorii de profesioniști;
- ✓ modernizarea programelor, actualizarea formelor de formare și a sistemului de evaluare a rezultatelor formării;
- ✓ dezvoltarea și consolidarea rețelei de formatori;
- ✓ perfecționarea cadrului organizatoric și a unor aspecte ce țin de asigurarea tehnico-materială și financiară a formării;
- ✓ eficientizarea procesului în promovarea și respectarea efectivă a drepturilor omului, implementarea toleranței zero pentru manifestările de corupție în sectorul justiției;
- ✓ coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și responsabilităților organelor decizionale în conceperea programelor de formare și punerea lor în practică;
- ✓ reformarea căilor de acces la formarea inițială;
- ✓ formarea formatorilor în domeniul metodelor de formare a adulților și implementarea metodelor și tehnicilor didactice moderne;
- ✓ perfecționarea mecanismelor de planificare, organizare, monitorizare și evaluare a programelor de formare inițială.

IV. Instrumentele și căile de soluționare a problemelor

Concepția identifică următoarele instrumente și căi de soluționare a problemelor abordate:

1. Faptul că, actuala durată de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror nu asigură acoperirea tuturor domeniilor de formare, îndeosebi este insuficientă durata stagiului de practică, impune **extinderea duratei formării la 24 luni, dintre care un an pentru stagiul de practică**. Totodată, este necesară implementarea și finanțarea activităților extracurriculare, precum lecții deschise, stagiul de practică peste hotare, concursuri de referate pe domenii de drept etc.
2. Faptul că, candidații la funcția de judecător care au absolvit Institutul nu sunt asigurați cu locuri de muncă urmează a fi soluționat prin **modificarea conceptului de accesare în funcția de judecător**, astfel încât absolvenții INJ să fie numiți în funcție în mod prioritar și imediat după absolvire, iar atragerea în sistem a candidaților la funcția de judecător pe baza vechimii în muncă ar trebui să urmărească scopul de a suplini locurile vacante cu titlu de excepție, și anume atunci când numărul absolvenților Institutului nu este suficient pentru completarea locurilor vacante sau când anumite posturi trebuie ocupate într-un timp scurt sau sunt dificil de completat etc.
3. Vidul legislativ creat prin modificarea Legii cu privire la statutul judecătorului în privința accederii la funcția de judecător de către persoanele care au vechimea în muncă de 5 ani în calitate de judecător-asistent al Curții Constituționale, procuror, profesor de drept titular în instituțiile de învățământ superior acreditate, avocat, asistent judiciar sau grefier prin susținerea unui examen în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției, poate fi soluționat prin **modificarea și completarea Legii privind Institutul Național al Justiției, în vederea reglementării procedurii și a condițiilor susținerii examenelor în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției pentru categoriile respective de persoane**.
4. Imposibilitatea formării inițiale a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și consilierilor de probațiune după numirea în funcție, precum și lipsa unui mecanism viabil pentru asigurarea instruirii categoriilor respective până la numirea în funcție, impune **revizuirea conceptului de formare inițială în favoarea perfecționării profesionale continue a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și consilierilor de probațiune – după angajarea în funcție, cu obligativitatea urmăririi în primul an de activitate a cursurilor de perfecționare continuă cu durata de 3 luni în baza unui program de studiu special**.
5. Având în vedere că Strategia de reformă a sectorului justiției include în programul de formare inițială funcționarii instanțelor judecătorești, însă **nu include în categoria beneficiarilor formării în cadrul Institutului și profesiile conexe din cadrul procuraturilor, precum sunt consultanții procurorului și șefii secretariatelor procuraturilor**, este necesară modificarea legislației în vederea extinderii cercului beneficiarilor formării continue din surse bugetare.
6. Imposibilitatea formării inițiale a experților judiciari, administratorilor procedurii de insolvență, traducătorilor și interpreților, **nu poate fi soluționată decât prin asigurarea formării profesionale continue și doar în domeniul ce ține de respectarea procedurii judiciare în cadrul realizării activităților lor profesionale**.

7. La fel, lipsa de necesitate în formarea inițială a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat, care sunt persoane licențiate în domeniu, impune **modificarea Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat în vederea perfecționării profesionale continue a persoanelor antrenate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat.**
8. Situația în care legislația nu enumeră cine se include în noțiunea de „alte categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției”, precum și lipsa de reglementare a mecanismelor de aplicare a acestor prevederi, cum ar fi: căile de acces la formarea inițială a reprezentanților profesiilor liberale, durata și formele de formare, forma de absolvire, cadrul organizatoric, aspecte financiar-bugetare etc. poate fi soluționată prin:
- a) **modificarea și completarea prevederilor Legii nr.152-XVI din 08.06.2006 prin concretizarea/enumerarea categoriilor de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției și care trebuie să urmeze cursuri de formare inițială în cadrul Institutului, și anume: avocați stagiați, notari stagiați, mediatorii stagiați, executori judecătorești stagiați;**
 - b) **modificarea și completarea legislației care reglementează activitatea profesiilor conexe care contribuie la înfăptuirea justiției;**
 - c) **aprobarea și reglementarea prin Hotărîre de Guvern a Nomenclatorului lucrărilor efectuate și serviciilor prestate, contra plată, de către Institutul Național al Justiției și tarifele acestora, precum și a Regulamentului privind modul de formare și utilizare a mijloacelor speciale ale Institutului Național al Justiției.**
- Totodată, avînd în vedere că, de fapt, este vorba de extinderea atribuțiilor Institutului, **necesită de întărit și capacitățile instituționale ale Institutului pentru a acoperi necesitățile formării inițiale a categoriei respective de profesioniști, contra plată.**
9. În vederea înlăturării situației în care legile, care reglementează statutul și activitatea profesioniștilor pentru care Institutul trebuie să organizeze cursuri de formare inițială pe baze contractuale, nu prevăd obligativitatea formării lor inițiale în general, și a formării inițiale în cadrul Institutului, în special, precum și lipsei unui mecanism de interconexiune, coordonare și monitorizare a instituțiilor respective, este necesară **reglementarea expresă a obligativității și a duratei formării inițiale a notarilor stagiați, avocaților stagiați, mediatorilor stagiați și executorilor judecătorești stagiați.**
10. Extinderea obligativității formării inițiale pentru mai multe categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției, duce la extinderea atribuțiilor Institutului, respectiv, **necesită de întărit capacitățile instituționale ale Institutului pentru a acoperi necesitățile formării inițiale a categoriilor respective de juriști, contra plată.** În acest sens, este necesar de majorat bugetul Institutului, statele de personal și de formatori, care să asigure implementarea acestui proces de reformare, precum și extinderea capacităților materiale/logistice.
11. În vederea asigurării calității, eficienței și a randamentului formării inițiale este necesară asigurarea calității planurilor și programelor de studiu, precum și ridicarea prestației formatorilor. În consecință, se impune **consolidarea capacităților Secției didactico-metodică și cercetări, instituirea unui Consiliul metodico-științific, crearea condițiilor moderne de studiu: săli de studiu dotate cu echipamentul didactic necesar aplicării metodelor moderne de formare, cabinet metodologic dotat adecvat, Centru de resurse juridice, laborator criminalistic, cabinet lingofonic etc.** În același sens, urmează a fi

elaborat Statutul formatorului, care să stabilească prioritățile și principiile în materie de recrutare și formare a formatorilor, prin ce instrumente se va asigura coordonarea rețelei de formatori, formarea formatorilor nou recrutați înainte ca aceștia să-și înceapă activitatea, precum și formarea periodică a formatorilor etc.

V. Lista actelor legislative și normative de relevanță ce urmează a fi modificate în contextul implementării Concepției

Pentru implementarea cu succes a prezentei Concepții, se impune modificarea unor acte legislative și normative în vigoare, după cum urmează:

1. Legea nr.152-XVI/08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției, care ar trebui să prevadă pe lângă formarea inițială a candidaților la funcții de judecător și de procuror, formarea inițială pe baze contractuale a notarilor stagiați, avocaților stagiați, mediatorilor stagiați, executorilor judecătorești stagiați, precum și a altor categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției. Totodată, urmează a fi reglementată procedura de formare continuă a grefierilor, asistenților judiciari, șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești, consultanților procurorilor, șefilor secretariatelor procuraturilor și consilierilor de probațiune, precum și obligativitatea formării continue cu durata de 3 luni în primul an de activitate.
2. Legea nr.294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură, care ar trebui să reglementeze obligativitatea formării continue a consultanților procurorilor și a șefilor secretariatelor procuraturilor cu durata de 3 luni în primul an de activitate.
3. Legea nr.59 din 15.03.2007 privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești, care ar trebui să reglementeze obligativitatea formării continue a grefierilor cu durata de 3 luni în primul an de activitate.
4. Legea nr.8/14.02.2008 cu privire la probațiune, care ar trebui să reglementeze obligativitatea formării inițiale a consilierilor de probațiune cu durata de 3 luni în primul an de activitate.
5. Legea nr.1453/08.11.2002 cu privire la notariat, care ar trebui să reglementeze obligativitatea formării inițiale a notarilor stagiați și durata acesteia.
6. Legea nr.134-XVI/14.VI.2007 cu privire la mediere, care ar trebui să reglementeze obligativitatea formării inițiale a mediatorilor stagiați și durata acesteia.
7. Legea nr.113/17.06.2010 privind executorii judecătorești, care ar trebui să reglementeze obligativitatea formării inițiale a executorilor judecătorești stagiați și durata acesteia.

Totodată, pentru a asigura implementarea conceptului de formare inițială contra plată a altor categorii de juriști care contribuie la înfăptuirea justiției este necesară adoptarea prin Hotărâre de Guvern a Nomenclatorului lucrărilor efectuate și serviciilor prestate contra plată de Institutul Național al Justiției și tarifele acestora, precum și a Regulamentului privind modul de formare și utilizare a mijloacelor speciale ale Institutului Național al Justiției.

Propunerile concrete de modificare a actelor legislative și normative în partea ce ține de obligativitatea și durata formării inițiale se vor formula de către instituțiile/organizațiile profesionale care vor beneficia de prevederile prezentei Concepții, având în vedere că acestea au competența de a se implica în perfecționarea cadrului normativ-legislativ care le reglementează activitatea.

VI. Analiza riscurilor și oportunităților implementării concepției

Implementarea cu succes a prezentei Concepții depinde de o serie de factori, în primul rând de implicarea și dedicația personală a profesioniștilor din sectorul justiției și de voința fermă a autorităților/instituțiilor publice și a organizațiilor/uniunilor profesionale, în special de a-și asuma adoptarea și implementarea modificărilor legislative și a politicilor propuse în prezenta Concepție. Pot fi evidențiate următoarele riscuri majore cu care se asociază implementarea Concepției, dar și oportunități pentru evitarea ori diminuarea acestora:

Riscuri

Rezistența la schimbare a actorilor implicați în formarea inițială. Datorită subestimării formării inițiale, evitării asumării responsabilității și cheltuielilor pentru formarea viitorilor profesioniști, organizațiile/uniunile profesionale ar putea fi demotivate în vederea implementării Concepției.

Audienții pot manifesta reticență dacă formarea inițială nu va fi relevantă pentru specificul activității pe care o desfășoară.

În lipsa unor mecanisme de monitorizare a formării inițiale a unor categorii de profesioniști, ultimii nu vor fi motivați să urmeze cursuri de formare inițială.

Tergiversarea sau chiar refuzul modificării cadrului legislativ ce reglementează activitatea profesioniștilor în vederea promovării obligativității formării inițiale.

Depășirea capacităților instituționale ale Institutului de organizare a formării inițiale și alocarea inadecvată a resurselor.

Oportunități

Modificarea cadrului legislativ în vederea reglementării formării inițiale a profesioniștilor, inclusiv durata/volumul acesteia.

Încheierea acordurilor de colaborare dintre Institut și organizațiile/uniunile profesionale, membrii cărora vor beneficia de formare inițială în cadrul Institutului.

Elaborarea metodologiei de evaluare a necesităților și a programelor de formare inițială.

Evaluarea prestației formatorului.

Elaborarea unui mecanism legal de monitorizare a formării inițiale pentru toate categoriile de profesioniști în vederea motivării lor de a urma cursuri de formare inițială.

Preluarea inițiativei de către Ministerul Justiției pentru introducerea modificărilor în cadrul legislativ care reglementează activitatea profesioniștilor din sectorul justiției cu privire la obligativitatea formării inițiale.

Extinderea capacităților instituționale ale Institutului (săli de studii moderne, laborator criminalistic, cabinet lingofonic, Centru de resurse juridice etc.).

Finanțarea formării la distanță și a blended-learningului.

Alocarea mijloacelor financiare necesare perfecționării și gestionării bazei de date de evidență a întregului proces de formare inițială și a beneficiarilor, activitatea formatorilor etc.

Diversificarea categoriilor de profesioniști care urmează a fi instruiți de către Institut, atrage majorarea considerabilă a numărului de audienți, fapt care poate depăși capacitățile de organizare a formării inițiale, resurse umane (metodiști, formatori), materiale (săli de curs, materiale didactice, hotel etc.) și financiare.

Elaborarea cadrului normativ de realizare a formării inițiale în baze contractuale.

Elaborarea planurilor și programelor disciplinare, precum și a altor materiale didactice pentru fiecare categorie de profesioniști.

Extinderea numărului de metodiști.

Atragerea unui număr suplimentar de formatori, inclusiv formatori permanenți.